

Elke big telt

FOTO: ANNE VANDENBOSCH

Efficiënt produceren is het centrale thema op de komende Agridagen in Geel. Peter en Els Donkers uit Essen schakelden hun varkensbedrijf om van het drie- naar het vierwekensysteem. Dat begint nu te renderen. Bovendien besteedt het koppel extra zorg aan de jonge biggen. – ANNE VANDENBOSCH –

Efficiënter produceren

– NAAR: JANSSEN ANIMAL HEALTH –

De meeste varkensbedrijven draaien suboptimaal. Nochtans kan zowat elk bedrijf vooruitgang boeken door omschakeling naar een meerwekensysteem. Een correcte bedrijfsanalyse maakt duidelijk waar de belangrijke winstpunten voor jouw bedrijf zitten.

Stabiele dierstromen

Door de gestegen biggenproductie en de jongere speenleeftijd passen, op veel bedrijven, de kraamstal en de gespeende biggenstal niet meer bij elkaar. De kraamhokken blijven onderbezet en de biggenstal is zwaar overbezet. *All in all out* is meestal ook niet meer mogelijk.

Vaste dekgroepen zijn de basis voor een stabiele dierstroom. Met een beetje discipline is het mogelijk om, per groep, steeds evenveel zeugen te laten werpen en ongeveer hetzelfde aantal biggen te spenen. Dit geeft structuur, stabiliteit en routine in de bedrijfsvoering. Plannen – aantal fokgelten, dosissen sperma, verkoop biggen of vleesvarkens, aantal vaccins ... – wordt daardoor eenvoudiger.

• varkens •

Peter Donkers nam 18 jaar geleden, samen met zijn echtgenote Els Franken, het varkensbedrijf van zijn ouders in Essen over. Het gesloten bedrijf telde toen ongeveer 120 zeugen. Intussen groeide het bedrijf naar ruim 300 zeugen, maar ook het gezin Donkers breidde uit. Peter en Els hebben 4 kinderen: Dries (14), Thijs (12), Lien (7) en Jonne (5).

Kiezen voor juist meerwekensysteem

“Ondanks de wat oudere, gerenoveerde stallen boerden we zo ongeveer 7 jaar verder”, herinnert Peter zich. “In het dioxinejaar 1999 breidden we uit naar 200 zeugen. In die periode was er voor het eerst sprake van groepsgewijs zeugenmanagement, vooral het drieweakensysteem werd voorgesteld. Omdat

er toch een nieuwe kraamstal moest komen, informeerden we ons hierover. We gingen onder meer kijken bij een collega die de overstap al maakte en ook onze voederadviseur stond achter dit managementsysteem. Het leek wel iets voor ons. We kozen dus voor die nieuwe manier van werken, met grotere groepen zeugen en spreiding van de belangrijkste taken – spenen, dekken en werpen – over 3 weken. Uiteindelijk kwamen er 2 nieuwe kraamafdelingen met telkens 32 plaatsen, het waren dus wel erg grote afdelingen voor die tijd. Het was een goede keuze, dit managementsysteem verliep hier vlot.”

Omdat de zeugen die in de oudere stallen gehuisvest waren enkele jaren geleden nog aangebonden lagen, moesten Peter en Els opnieuw stalaanpassingen doen. Ze kochten bovendien extra

nutriënten waardoor ze konden uitbreiden naar ruim 300 zeugen. Tijd dus om de bedrijfswerking nog eens onder de loep te nemen.

“Onze biggen waren op het einde van hun kraamperiode behoorlijk zwaar”, vertelt Peter verder. “Maar 4 weken zogen had een negatief effect op de conditie van onze zeugen. Door de uitbreiding moesten we in ieder geval ook bijkomende stalruimte voorzien. Indien we in het driewekensysteem verder bleven werken, betekende dit het bouwen van 2 bijkomende kraamafdelingen. Na een gesprek met Leo Suls van Janssen Animal Health, die veel kennis heeft over deze meerwekensystemen, en de bedrijfsdierenarts, beslisten we om de overstap naar het vierwekensysteem te maken. Hierbij worden de biggen op een leeftijd van 3 weken gespeend, waardoor de zeugen wat gespaard worden. We moesten daardoor enkel de drachtigezeugenstal aanpassen, en dat was sowieso gepland. Onze dekstal was immers nog voldoende groot en er waren ook geen extra kraamhokken nodig. De kraamafdelingen werden nu zelfs beter benut. In het driewekensysteem hadden we om de 3 weken een groep van 32 zeugen. Het spenen

gebeurde na 4 weken, nadien stond deze afdeling 1 week leeg. Een kraamafdeling werd dus om de 6 weken opnieuw gevuld. Bij het vierwekensysteem komt er om de

Peter Donkers is het intussen gewoon om de jonge biggen te verwennen met een lekker papje. Biggily vormt de basis van het mengsel.

4 weken een groep van 64 zeugen in de kraamafdelingen. Deze kan nu om de 4 weken opnieuw worden gevuld, het spenen gebeurt immers al na 3 weken. Omdat er maar 1 leeftijdsgroep in de kraamafdeling verblijft, is deze manier van werken ook sanitair erg gunstig.”

“Eerlijk gezegd waren we wel wat bang om in dit nieuwe zeugenmanagementsysteem te stappen”, geeft Els toe. “We waren de regelmaat van het driewekensysteem immers helemaal gewoon geworden. Het vierwekensysteem was voor ons nog onbekend. Op voorhand wisten we wel dat een erg zware week met alle inseminaties én het werpen afwisselde met 2 minder drukke weken. Dat moet je incalculeren.”

Door de uitbreiding van het aantal zeugen is het bedrijf Donkers momenteel niet meer gesloten. Peter en Els hebben ondertussen al wel een vergunning op zak voor een nieuwe vleesvarkensstal. Peter: “Doordat er meer zeugen per groep zitten, nam natuurlijk ook het aantal biggen per groep sterk toe. Nu hebben we 2 vleesvarkensstallen. Bedoeling is dat er een nieuwe biggenafdeling. Op die manier kan er in elke stal een groep biggen gehuisvest worden.”

Zowel de rentelast en afschrijving als de onderhoudskost van het kraamhok zijn aanzienlijk, maar ook het energieverbruik ligt hier zeer hoog. Meer biggen per kraamhok produceren kan dus een aanzienlijke lastenverlaging opleveren. Bereken dus hoe hoog de kraamhokefficiëntie op jouw bedrijf ligt. Deel daarvoor de totale jaarlijks biggenproductie door het aantal beschikbare kraamhokken. Ligt dit getal lager dan 100, dan is de efficiëntie te laag, hoger dan 130 is goed, maar meer dan 150 is uitstekend.

De meeste zeugenbedrijven kunnen, met hun bestaande aantal kraamhokken, 20 tot 40% meer zeugen houden. Werken met een aangepast groepsgevoel managementstelsel laat ook toe om, in de kraamstallen, weer strikt *all in all out* te werken. Meestal kan je met een beperkte investering (extra zeugenplaatsen en gespeende biggenplaatsen) het aantal zeugen aanzienlijk verhogen en de dierstroom stabiliseren.

Betere technische resultaten

Overschakelen naar meerwekensystemen met grote zeugengroepen resulteert in meer aandacht tijdens de hoofdactiviteiten, zoals het dekken en het werpen. Meer structuur en organisatie voorkomen fouten en zorgen voor meer aandacht voor details. De bevruchtingsresultaten zullen hierdoor verbeteren en de uitval in de kraamhokken zal afnemen.

Lagere KI- en energiekosten

Vermits er bij meerwekensystemen niet elke week sperma bezorgd moet worden, dalen de totale KI-kosten. Daarnaast is het aantal terugkomers lager dankzij de bronstsynchonisatie (zie ook de ‘Focus op’ in *Landbouw&Techniek* 1). Alle kraamhokken worden ook samen gevuld. Kort na het werpen kan je dus de gehele vloeren bijverwarming uitzetten, dit betekent een energiebesparing.

Efficiëntere arbeid

De frequentie waarmee bepaalde handelingen worden uitgevoerd, is lager in een meerwekensysteem. Dit bespaart voorbereidingstijd. Doordat bij een meerwekensysteem met grotere groepen dieren wordt gewerkt, stijgt de arbeidsefficiëntie. Verschillende handelingen – zoals de voeding, klimaatinstelling, leeftijdsindientieke behandelingen, vaccinaties ... – zijn makkelijker uit te voeren. Er ontstaan wel arbeidpieken en -dalen, maar hierdoor kan je parttimers en/of gespecialiseerde mensen/bedrijven inzetten.

Bij het eenwekensysteem moet je alle werkzaamheden elke week uitvoeren, er kan dus sleur ontstaan. Anderen vinden dit juist afwisselend. Bij het meerwekensysteem heb je echter rustige perioden, je kunt je vrije tijd beter inplannen. De aandacht is gericht op bepaalde taken, er is minder mentale druk. Dit is een stimulans voor een beter resultaat. Het werken

met grote groepen vraagt echter een goed manager om de werkzaamheden te plannen en te sturen.

Diergezondheid

Door strikte toepassing van *all in all out* en periodieke leegstand vermindert het aantal ziektekiemen. Bovendien zijn er minder verschillende leeftijden op het bedrijf aanwezig, waardoor er minder overdracht van ziektekiemen gebeurt. Een gerichte controle op de geboorte is mogelijk. Ook het overleggen van biggen en het uniformeren van tomen verloopt beter. Bovendien zorgt een lager medicatieverbruik voor lagere gezondheidskosten.

Toeslag op de biggenprijs

Omdat je grotere koppels biggen kan afleveren, kan je ook een extra toeslag op de biggenprijs realiseren. De afnemer bespaart namelijk op de transportkosten. Bij export kan je het grootste voordeel behalen. Daarbij kan men meestal tot 1000 biggen op een vrachtwagen laden.

Financieel gunstiger

Het ideale meerwekensysteem voor jouw bedrijf kan je laten berekenen. Het is hierbij belangrijk om alle kengetallen goed te kennen of in te schatten. Veelal zullen zowel de technische als financiële bedrijfsresultaten verbeteren. Het is echter vooral belangrijk om een bedrijfsstelsel te kiezen dat bij je past. ■

Jonge biggen krijgen smakelijk papje

De overstap van het drie- naar het vierwekensysteem zorgde ervoor dat de biggen nu niet meer op 4, maar op 3 weken gespeend worden. Het vergde een specifieke aanpak. "In eerste instantie deden we hetzelfde met de biggen als voordien", vertelt Peter verder. "De biggen kregen dus, zoals vroeger, onmiddellijk droogvoer in de batterij. Ze waren echter duidelijk niet zo in hun sas. Het gaf de nodige twijfels over het systeem. De diertjes waren bij hun verplaatsing naar de biggenbatterij natuurlijk een week jonger. Het leek alsof ze het voer niet konden vinden, wat hen verzwakte en zelfs tot ziekte leidde. De tomen waren dus erg ongelijk.

De oudste zoon, Dries (14), steekt graag een handje toe bij de werkzaamheden.

Sinds midden 2009 plaatsten we een extra voerpan – zoals ook al gebruikt wordt in de kraamhokken – in de biggenhokken. We deden er het gebruikelijke droogvoer in met wat water. Ook dat had niet zo'n goed effect, de biggen dronken immers enkel het water op, het voer bleef liggen. Op advies van David Deheyder, adviseur bij Aveve Veevoeding, probeerden we de jonge biggen aan het eten te krijgen met een papje. Dat maken we in een grote menger, die een inhoud van ongeveer 80 l heeft. We gebruiken hiervoor Biggiliq, dat we mengen met lauw water. We gieten dit mengsel tweemaal per dag met een gieter in de voerpannen. De eerste dagen is dit een vrij dikke pap. In het begin gaven we dit papje enkel tijdens de eerste 5 dagen, maar dat bleek een te korte periode. Nu geven we het hen tijdens de eerste 10 dagen in de batterij, waarbij we vanaf dag 6 geleidelijk Biggiliq vervangen door Biggitop. Dat is een starter met een

Eens de brij klaar is, giet Peter dit manueel in de voerpannen. Daarnaast beschikken de biggen ook steeds over droogvoer in de voerbakken.

iets grovere structuur. Sinds we op deze manier voederen, daalde het antibioticagebruik in de biggenbatterij trouwens sterk. Tussen dag 4 en 10 voegen we een antibioticum toe aan het mengsel. Dat werkt handig en we zijn er zeker van dat alle biggen het opnemen, want de biggen kennen op dat moment het voersysteem al prima. Je merkt dit duidelijk, ze vliegen letterlijk op de pan als ik ze kom voederen. Er blijft meestal na 10 minuten geen restje meer over, ze likken de pan volledig uit. Dat is ook nodig, want als zo'n mengsel te lang blijft staan, wordt dit zuur of raakt het bevuild met mest wanneer er biggen doorheen lopen. Naast het papje, geven we de biggen ook steeds droogvoer in de traditionele voerbak. In begin is dit een mengeling van Biggiliq met een aantrekkelijk snoepvoer. Na 2 dagen laten we het snoepvoer weg en de Biggiliq laten we geleidelijk overgaan in een startvoer. Na dag 10 stoppen we met de brij en blijft enkel het startvoer in de voerbak over."

Pleegzeugen inzetten

Peter en Els hebben sinds kort ook goede ervaringen met de inzet van pleegzeugen. "We gebruiken hiervoor tweede- of derde worpszeugen die goed melk geven", legt Peter uit. "We spenen de biggen van een geschikte zeug al op een leeftijd van 10 dagen. Momenteel plaatsen we deze biggen nog in een apart hok in de kraamafdeling. Bij de komende renovaties voorzien we een aparte *nursery room* voor deze vroeggespeende biggen. We kunnen een oude leegstaande kraamafdeling hiervoor vrij makkelijk aanpassen. We geven deze biggetjes Biggiwean in brijvorm. De lichtste biggen bij de andere zeugen van de

groep leggen we vervolgens bij die pleegzeug. Bij de eigen moeder zouden ze het moeilijker hebben, ze moeten dan opboksen tegen de sterkere worpogenoten.

We ervaren dat dit goed werkt. De vroeggespeende biggen doen het ook goed in de biggenbatterij. Ze hebben in begin wel een lichter gewicht, maar na enkele weken zijn ze bijgebeend. Je kunt ze dan niet meer onderscheiden van de andere biggen die op 3 weken werden gespeend."

Lonende inspanningen

"De overstap van het drie- naar het vierwekensysteem gaf ons dus zeker de nodige twijfels", onderstrepen Peter en Els nogmaals. "Je moet immers leren werken in een ander ritme en met een zeer strakke planning. Bij het driewekeensysteem kon je al eens een dagje schipperen als de planning slecht uitkwam, bijvoorbeeld bij een feestdag ofzo. Toen we anderhalf jaar geleden overschakelden, hielden we al wel rekening met die langetermijnplanning. We zorgden er onder meer voor dat de week tussen kerst en nieuwjaar een kalmer week was. Zoals uitgelegd vergt dit systeem extra zorg voor de biggen, maar dat beschouwen we nu al als vanzelfsprekend. Voor ons is er alvast geen weg meer terug! Wij zijn ervan overtuigd dat dit managementsysteem voor ons bedrijf lonend is. Door vroeger te spenen, steeg weliswaar onze worpindex. Deze ligt nu op 2,6. Ook het aantal biggen per zeug nam inmiddels duidelijk toe. We zien nu al een stijging van meer dan anderhalve big per zeug. We behalen een productiegetal van om en bij 28. Een ander duidelijk effect is het verminderde antibioticagebruik in de biggenbatterij. De tomen zijn gezonder en homogener. We gebruikten vroeger een korrelvoer en nu meel. Dat blijkt beter te zijn voor de darmgezondheid. We hebben nu veel minder uitval in de batterij, deze zakte naar slechts 1 à 1,5%."

De productiecijfers evolueren nog volop, want Peter paste tot een jaar geleden nog een vierwegsrotatiekruising toe voor de eigen aanfok van de zeugen. "Dit gebeurde met de rassen Belgisch Landras, York, Fins Landras en het Franse Landras", legt Peter uit. "Sinds ongeveer een jaar zetten we de hybride zeugen Topigs 20 in. We doen hierbij – onder begeleiding van deze fokkerijorganisatie – toch ook de eigen aanfok van de gelten. Vermits de introductie van deze zeugen nog volop bezig is, is het effect hiervan nog niet volledig duidelijk. Ons streefdoel is per jaar zoveel mogelijk gezonde biggen te spenen, we mikken op 8500 à 9000 biggen. Hoe meer biggen je groot brengt, hoe beter je immers de kosten kan spreiden. ■